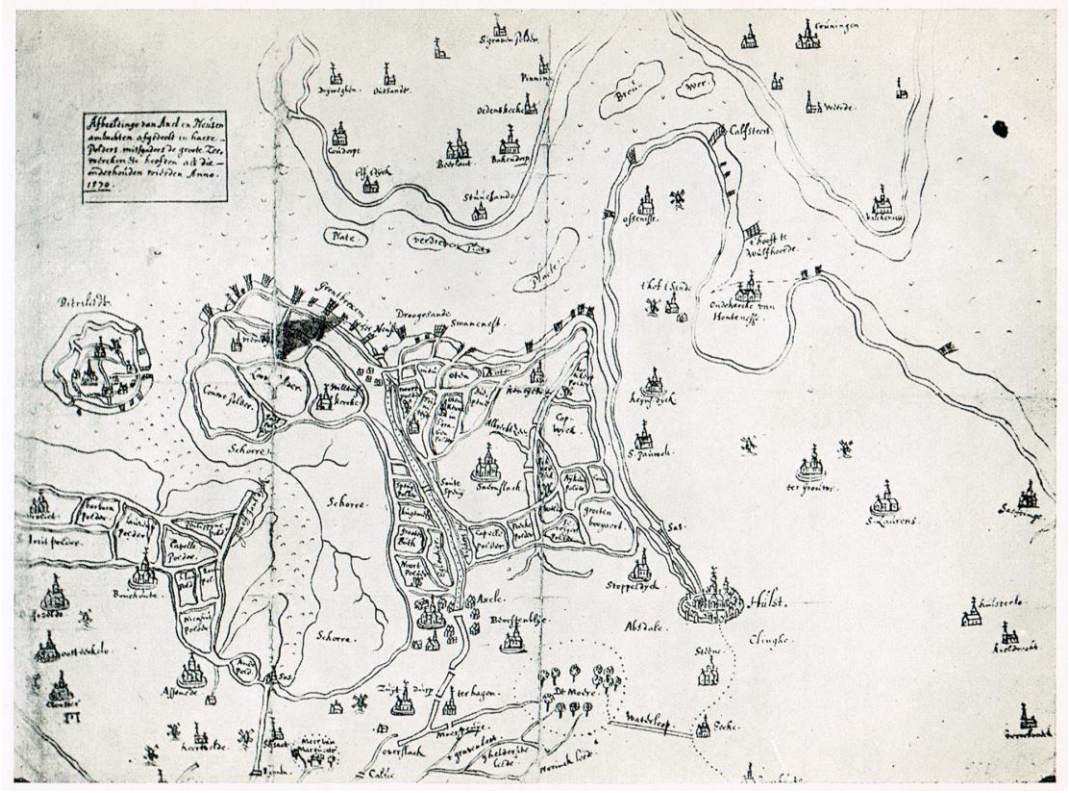
Manuscriptkaart Axel (1730) van Jona van Middelhoven

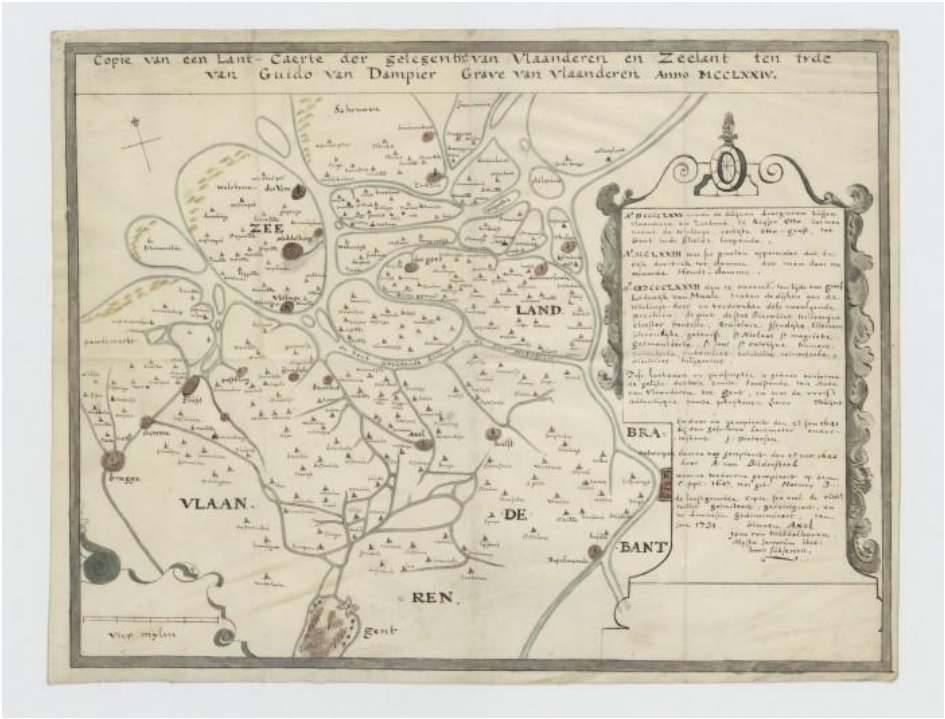
Dit seizoen is in Museum Het Bolwerk een manuscriptkaart te zien van ds. Jona van Middelhoven (1685-1770). De kaart toont de plattegrond van de vestingstad Axel.

Sinds de Staatsen onder aanvoering van prins Maurits in juli 1586 de stad Axel veroverden op de Spanjaarden, behoort deze plaats onafgebroken tot de Noordelijke Nederlanden. De jonge Maurits liet na inname de vesting versterken met acht bolwerken, een ravelijn en een diepe gracht. In 1601 waren de werken voltooid.
In 1736, 150 jaar na de inname “werd het feit speciaal herdacht in een dankpredicatie van de beide toenmalige predicanten, waarvan Ds. Middelhove een plan van de stad en de omgevende forten teekende. De teekening gaf hij aan de stad ten geschenke”. [1)]

Jona van Middelhoven werd op 17 oktober 1685 te Zaamslag geboren als zoon van ds. Michaël van Middelhoven en zijn tweede vrouw Sara d'Hap. Op 29 augustus 1715 trouwt hij met zijn nicht Dina Kelle. Na 52 jaar zijn gemeente in Axel te hebben gediend, overlijdt hij op 30 oktober 1770 op de leeftijd van 85 jaar.
Ds. Van Middelhoven moet een bijzondere voorliefde voor het kaartentekenen hebben gehad. Zo tekende hij in 1731 de beroemde en vaak gekopieerde 'Dampierrekaart' (Copie van een Lant Caerte der gelegentheit van Vlaanderen en Zeelant ten tyde van Guido van Dampier Grave van Vlaanderen Anno MCCLXXIV). [2)]

Maar Jona van Middelhoven tekende niet alleen historische plaatsen, hij beschreef ze ook. Zo dichtte hij over de kasteeltoren in zijn geboorteplaats Zaamslag die in 1697 werd afgebroken:
"Als men veel kaarten siet
Vind ik 't dorp van Zaamslag niet,
Maar een hoogen vasten toren
Op een berg, alsoo gij zult hooren,
Zooveel mij te voren staat,
Door gezigt en gehoorde praat,
Schoon wel sestig jaar geleden,
Hoe die was en wat ze hem deden;
'k Heb hem duizendmaal gesien,
En meer andere oude liên:
Vierkant en van vaste muren,
Om veel eeuwen te verduren;
Dik, wel sestig voet of meer;
Zeer bestandig tegen 't weer.
..." [3)]

1) Mr. P. Dieleman: De verovering van Axel door prins Maurits in 1586 en de onmiddellijk daaraan voorafgaande tijd. Drukkerij De Schelde, D. van Aken, Terneuzen, 1936, 46 blz., 4 plattegronden. Lezing ter herdenking voor 'den Oudheidkundigen Kring De Vier Ambachten' te Axel in 1936 naar aanleiding van 350 jaar inname Axel.
2) Kaart in bezit van Cultuurbibliotheek, Brugge http://www.vliz.be/hisgiskust/nl/beeldbank?pic=118453
3) https://www.facebook.com/411820052221244/videos/606655466071034/